

הרב מיכאל רוזנצווייג – עוד בענין ממר לע"ז, וטיב ע"ז

Page 1 of 3 – YIJE 5780 – Set 10

- 1 קרבן ע"ז-
- 2 במדבר פרק טו
- 3 (כב) וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
- 4 (כג) אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶלְיֶיכֶם בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וְהִלַּאֲה לְדֹרֹתֵיכֶם
- 5 (כד) וְהִיָּה אִם מֵעֵינֵי הַעֲדָה נַעֲשֶׂתָה לְשִׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל־הַעֲדָה פֶּן־בְּקֶרֶךְ אֶחָד לְעֹלָה לָרִים נִחַח לִיקָן וּמִנְחָתוֹ וְנִסְבּוּ
- 6 כַּמִּשְׁפָּט וּשְׁעֵיר־עִזִּים אֶחָד לְחֹטֵאת
- 7 רש"י במדבר פרק טו
- 8 (כב) וכי תשגו ולא תעשו - עבודה זרה היתה בכלל כל המצות שהצבור מביאין עליהן פר, והרי הכתוב מוציאה כאן
- 9 מכללן לידון בפר לעולהל ושעיר לחטאת
- 10 וכי תשגו וגו' - בעבודה זרה הכתוב מדבר, או אינו אלא באחת מכל המצות, תלמוד לומר את כל המצות האלה,
- 11 מצוה אחת שהיא ככל המצות, מ מה העובר על כל המצות פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים, נ אף מצוה זו פורק
- 12 בה עול ומפר ברית ומגלה פנים ואיזו, זו עבודה זרה
- 13 אשר דבר ה' אל משה - אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום, (תהלים סב יב) אחת דבר אלהים שתיים זו
- 14 שמעתי
- 15 (כג) את כל אשר צוה וגו' - מגיד שכל המודה בעבודה זרה ככופר בכל התורה כולה ובכל מה שנתנבאו הנביאים,
- 16 שנאמר למן היום אשר צוה ה' והלאה
- 17 רמב"ן במדבר פרק טו
- 18 (כב) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה - הפרשה הזו סתומה במשמעה, ויטעו בה בעלי הפשט לומר שהוא
- 19 קרבן על מי שלא עשה מה שצוה לעשות והוא שוגג. ודבריהם דברי רוח, שאם כן יהיה חיוב קרבן בכל מצות עשה
- 20 שבתורה כשלא קיים את כולם ושגג באחת מהם, ויהיה חיוב כרת בכל מי שאינו מקיים את כולם כשיעבור על אחת
- 21 מהן במזיד, כי הכתוב אומר (פסוק כג) את כל אשר צוה ה' (אותו) אליכם. ועוד שאמר כאן (פסוק כד) והיה אם
- 22 מעיני העדה נעשתה לשגגה, כי שגגתם במעשה שעשו, לא שישבו ולא עשו, וכן אשר תעשה ביד רמה (פסוק ל).
- 23 אבל טעמו שתשגו ולא תעשו מה שצוה השם אבל תעשו הפכו. או יאמר שתשגו ולא תעשו מצותיו במה שהזהיר
- 24 אתכם שלא לעשות, כי המניעות בלא תעשה יקראו מצות כמו שאמר (ויקרא ד ב) כי תחטא בשגגה מכל מצות ה'
- 25 אשר לא תעשינה
- 26 והנה חיוב הקרבן הזה בשגגת העדה משונה מן הקרבן האמור בפרשת ויקרא, כי שם חייב להביא פר לחטאת
- 27 (שם פסוק טו) וכאן פר לעולה ושעיר לחטאת, ועל כן הוצרכו רבותינו לומר (הוריות ח א) שזה הקרבן על שגגת
- 28 ע"ז. ולשון הכתוב שלא נוציא אותו מפשוטו ומשמעו, יאמר וכי תשגו מכל המצות ותעברו על כל מה שצוה השם
- 29 לכם ביד משה שלא תעשו דבר מכל מה שצוה אתכם תקריבו הקרבן הזה, ולכך לא הזכיר בכאן כאשר יאמר
- 30 "בקרבות החטא אחת מכל מצות ה'
- 31 והנה זה כפי משמעו הוא קרבן מומר לכל התורה בשוגג, כגון ההולך ונדבק לאחת מן האומות לעשות כהם ולא
- 32 ירצה להיות בכלל ישראל כלל. ויהיה כל זה בשוגג, כגון שיהיה ביחיד תינוק שנשבה לבין האומות, ובקהל כגון
- 33 שיחשבו שכבר עבר זמן התורה ולא היתה לדורות עולם. או שיאמרו כמו שזכר בספרי (שלח קטו) מפני מה אמר
- 34 המקום לא שנעשה ונטול שכר אנו לא עושים ולא נוטלין שכר, כענין שהיו ישראל אומרים ושואלים את יחזקאל,
- 35 שנאמר (יחזקאל כ א) באו אנשים מזקני ישראל וישבו לפני, אמרו לו רבינו יחזקאל הרי עבד שמכרו רבו לא יצא
- 36 מרשותו וכו'. או שישכחו את התורה, וכבר אירע לנו כן בעונותינו (כי) בימי מלכי ישראל הרשעים כגון ירבעם

הרב מיכאל רוזנצווייג – עוד בענין ממר לע"ז, וטיב ע"ז

Page 2 of 3 – YIJE 5780 – Set 10

- 1 ששכחו רוב העם התורה והמצות לגמרי, וכאשר בא בספר עזרא באנשי בית שני. וזהו שמוש לשון הכתוב
- 2 שהשגגה הזאת הנזכרת כאן היא בתורה ובמצות בכללן, ועל כן ייחדו להם רבותינו מצוה אחת שבשגגתה יצא
- 3 מכלל ישראל ומכל המצוה בהם, והיא עבודה זרה. ויהיה שיעור הכתוב, וכי תשגו - ללכת אחרי אלהים אחרים, ולא
- 4 תעשו - דבר מכל מצות ה'. כי המודה באלוה זולתו כבר הוא בטל אצלו כל מה שצוה השם הנכבד בין במצות עשה
- 5 בין במצות לא תעשה, שאם יש אלוה זולתו, יראתו ומצותיו וכל החיוב בהם אינו כלום
- 6 ובאה זאת הפרשה להשלים בתורת כהנים דין שגגת עבודה זרה כי הספר הזה ישלים דיני הקרבנות כאשר
- 7 פירשתי (בתחלת הספר). ונכנסה כאן בעבור שהם מרו דבר השם ואמרו נתנה ראש ונשובה מצרימה (לעיל יד ד),
- 8 להיות שם במצרים כאשר היו בראשונה בלא תורה ובלא מצות. והנה באה הפרשה, להודיעם כי אפילו בע"ז יכפר
- 9 על השוגגים אבל העושים ביד רמה יכרית אותם, וכבר פירשתי הכרת הזה בסדר אחרי מות (ויקרא יח כט)
- 10 דינים המיוחדים של ע"ז- מפי הגבורה עם אנכי בריש עזה"ד, איסוה"נ דע"ז- לא ידבק, דין מגדף- ועיין רמב"ם ע"ז
- 11 ב: , דין מסית לע"ז- וד' צריכים הכרזה [ושנחש הקדמוני המסית הראשון בגד שלא בע"ז- מרגליות הים...הסברין],
- 12 ורמב"ן שופטים, מחשבת ע"ז, עבודה בלי מחשבה, ועיד כהנה]
- 13 היחס בין דינא דרב ענן בסוגיין שאינו מומר לכה"ת ודעת ר"י (סנהדרין עד., פסחים כה., ע"ז כז., נד. וכו.) שאין
- 14 יהרג ואל יעבור בצינעה-
- 15 תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עד עמוד א
- 16 אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוּצדק: נימנו וגמרו בעלית בית נתזה בלוד: כל עבירות שבתורה אם אומרין
- 17 לאדם עבור ואל תהרג - יעבור ואל יהרג, חוץ מעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים. ועבודה זרה לא? והא
- 18 תניא, אמר רבי ישמעאל: מנין שאם אמרו לו לאדם עבוד עבודה זרה ואל תהרג מנין שיעבוד ואל יהרג - תלמוד
- 19 לומר וחי בהם - ולא שימות בהם. יכול אפילו בפרהסיא - תלמוד לומר ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי. - אינהו
- 20 דאמור כרבי אליעזר. דתניא, רבי אליעזר אומר: ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, אם
- 21 נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך, ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך, - אם יש לך אדם שגופו
- 22 חביב עליו מממונו - לכך נאמר בכל נפשך, ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו - לכך נאמר בכל מאדך. גילוי
- 23 עריות ושפיכות דמים - כדרכי. דתניא, רבי אומר כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה, וכי מה
- 24 למדנו מרוצח? מעתה, הרי זה בא ללמד ונמצא למד: מקיש רוצח לנערה המאורסה, מה נערה המאורסה - ניתן
- 25 להצילו בנפשו, אף רוצח - ניתן להצילו בנפשו. ומקיש נערה המאורסה לרוצח, מה רוצח - יהרג ואל יעבור, אף
- 26 נערה המאורסה - תהרג ואל תעבור, רוצח גופיה מנא לן? - סברא הוא. דההוא דאתא לקמיה דרבה, ואמר ליה:
- 27 אמר לי מרי דוראי זיל קטליה לפלניא, ואי לא - קטלינא לך. - אמר ליה: לקטלוך ולא תיקטול. מי יימר דדמא דיך
28. סומק טפי דילמא דמא דהוא גברא סומק טפי
- 29 ולגבי עריות ורצח- עיין תוס' ר"א שם ועוד
- 30 לגבי ע"ז להלכה- חומרת עבירה או חילול ה'-
- 31 מקור של אהבת ה'- עיין ר"ן ומהר"ם חלאוה פסחים...
- 32 עבר ולא נהרג-תוס' סנהדרין סא., ר"ד בר"ן סנהדרין עד., רמב"ם ורמב"ן
- 33 מסגרת הדין-רמב"ם-]פ"ה יסודה"ת- קיה"ש...יראים ושו"ע- ע"ז
- 34 הנאת עצמו-רמב"ן נגד בעה"נ
- 35 ועוד...
- 36 בגידה לאיסלאם-

הרב מיכאל רוזנצווייג – עוד בענין ממר לע"ז, וטיב ע"ז

Page 3 of 3 – YIJE 5780 – Set 10

- 1 חידושי הריטב"א מסכת פסחים דף כה עמוד ב
- 2 וכתב עוד ז"ל והוי יודע שאמונת הישמעאלים, אף על פי שהם מייחדים [את השם], עבודה זרה גמורה חשיבא
- 3 ליהרג ואל ישתמד, שהרי המודה באמונתם כופר בתורת משה שאינה אמת כמות שהיא בידינו וכל כיוצא בו ע"ז
- 4 היא, ולא אמרו בשאר מצות יעבור ואל יהרג במתכוין להעביר אלא כשאומרין לו חלל שבת [לעבור על דתך, לא
- 5 שיאמרו לו חלל שבת] כמודה שאין תו[רת]ך אמת ולא ציוה הקדוש ברוך הוא לשמור את השבת, כך שמעתי, ומיהו
- 6 בר מכל דין היכא דבפרהסיא יהרג ואל יעבור, ע"כ לשון הרי"ט ז"ל
- 7 רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ג הלכה ד
- 8 ישראל שהוא מומר לע"ז או מחלל שבת בפרהסיא אין מקבלין ממנו קרבן כלל, אפילו העולה שמקבלין אותה מן
- 9 הנכרים אין מקבלין אותה מן המומר הזה שנאמר אדם כי יקריב מכם מפי השמועה למדו מכם ולא כולכם להוציא
- 10 את המומר, אבל אם היה מומר לשאר עבירות מקבלין ממנו כל הקרבנות כדי שיחזור בתשובה, היה מומר לעבירה
- 11 והוא מפורסם וידוע לעשותה והורגל בה בין להכעיס בין לתיאבון אין מקבלין ממנו קרבן לאותה עבירה, כיצד כגון
- 12 שהיה רגיל לאכול חלב בין להכעיס בין לתיאבון ושגג ואכל חלב והביא חטאת אין מקבלין אותה ממנו
- 13 רדב"ז שם- שציטט הריטב"א ואת דבריו בשו"ת,
- 14 שאר כפירות בלי ע"ז ממש-